

ltások, múzeumok tárlatlátogatásairól készített művészeti jegyzeteket (Z. Tarani-enko). Van aki a magyar zenekultúrával történt találkozásait és benyomásait örököltette meg (W. Jankowski); más szerző politikai eszmefuttatást végez a demokráciáról (J. R. Nowak). A lengyelországi hungarológia többreüt bemutatását támasztja alá a magyar szépirodalom lengyel fordításainak bibliográfiája, 1945–1988 (Csapláros I.), amely 22 kötetnyi válogatást vagy gyűjteményt és több mint 250 szerzői kötetet tartalmaz (egyes szerzők több kötetét is). Az impozáns lista első látásra is elárulja, hogy meglehetősen egyenetlen színvonalú és művészi értékű művek keverednek benne, ami fölveti a válogatás máig időszerű kérdését. A lengyel színpadokon játszott magyar darabok bibliográfiája, 1944–1988 (B. Borkowska — M. Dobrowolny) összességében figyelemre méltó, különös tekintettel arra a mozzanatra, hogy a magyar dramaturgiát Lengyelországban alig ismerik.

„A magyarok, lengyelek és szomszédaik” történelmi és irodalmi tanulmányok gyűjteménye. A varsói intézeti és a tarnowi múzeumi ülésszak előadásából alakult ki a kötet tematikája, amely egyrészt az 1848–1849-ben Erdélyben vívott szabadságharc küzdelmeire nyújtott vizsgálódási alapot, másrészt a térség lakóinak, a magyar, román, szász együttélésének problematikáját, a Népek Tavaszától az első világháborúig tartó időszakot állította a figyelem középpontjába. Erdély története háromkötetes monografikus feldolgozását lengyel szakember (M. Kozmiński) ismertette, ugyanis az új összefoglalás rövidített idegen nyelvű változatai még nem jelentek meg. Az irodalmi vonatkozású témák a történeti tematikához kapcsolódnak: Erdély Jókai és Kemény történelmi regényeiben a Népek Tavasza után (A. Sieroszewski), továbbá W. Bentkowskiki politikai és esztétikai nézetei (Kovács I.) és erdélyiek J. Korzeniowski „Báthori András” című drámájában (D. Molnár I.).

A varsói Magyar Kulturális Intézet kötetei sokban hozzájárulnak a magyar kultúra szakszerű terjesztéséhez, a lengyelországi hungarológiai kutatások fejlesztéséhez, ami párosul a magyar és lengyel szakemberek, polonisták és hungarológusok termékeny együttműködésével.

Hopp Lajos

Élet és Irodalom — Muzárium. 1826–1833. Repertórium. Összeállította Friedrich Ildikó. Kiadta a Petöfi Irodalmi Múzeum. Bp., 1991.

A repertórium összeállítása e folyóiratnál speciális problémákba ütközött. A szerkesztők: Kölcsey és Szemere cím nélkül közölték az egyes írásokat; néha a szerző neve is elmarad vagy álnévvvel, esetleg monogrammal szerepel; a számokban nincs tartalomjegyzék sem — már Kazinczy is azt írta, hogy jó lenne, ha „egy index” segítené, hogy az olvasó „magát a felzavart rendben orientálni tudja.” (*KazLev. XX. 238.*) Friedrich Ildikó a lehetőség szerint pótolja a hiányzó címeket a korabeli vagy a későbbi kiadásokból; feloldja az álneveket, monogramokat. A cikkek felsorolása az időrendet, illetve a számok sorrendjét követi. A lap impresszumának kiegészített leírása után jelzi, hogy az írás hol található egy 19. századi és egy 20. századi nagy gyűjteményes kiadásban; s amennyire lehetséges, a forrásokra utal. A lap bemutatását segíti Fenyő István bevezető tanulmánya, mely *A magyar sajtó története* megfelelő fejezetének e célra alkalmazott változataként elemzi a folyóirat jelentőségét, fő célkitűzéseit, fejlődését, majd hanyatlását. A repertórium használatát igen jól segíti a kötet végén a cím- és névmutató, amely a szedéssel arról is tájékoztat, hogy a név alanyi vagy tárgyi minőségben fordul elő.

A folyóirat sajátos szerkesztéséből más probléma is adódott. Kölcsey és Szemere gyakran közölt névvel vagy anélkül vitatkozó, kiegészítő jegyzeteket. A füzet ezeket a források között hozza — kérdés, nem lett volna érdemes külön tételként felvenni vagy inkább az első, az impresszumot leíró részhez csatolni? — S még néhány megjegyzés. Néha hiányzik egy-egy adalék. Az első számba átvett Berzsenyi verstani eszmefuttatásánál jelezni kellett volna, hogy az első antirecenzióból közölték. Szükséges lett volna feltüntetni, hogy a negyedik számban kiadott Berzsenyi-elemzés Kölcsey verséről, a *Jegyváltóról* a második antirecenzióból való; másutt (1. szám 11. tétel és 2. szám 48. tétel) a szerkesztő jelzi az első antirecenzió címét. Kazinczy Sallustius-tanulmányához talán érdemes lett volna levelezésre is utalni a források között, minthogy először itt fejtette ki nézeteit (legtöbbször 1821-ben:

lásd a levelezés XVII. kötetét). A folyóiratban kiadott írások műfaját a szerkesztő nevezte meg szögletes zárójelben; a „Gondolat”, mint műfaj-elnevezés szokatlan, s mivel van „Aforizma” és „Elmélkedés”, az ilyenfajta kisebb írásokat talán az utóbbihoz lehetett volna sorolni. Hasznos lett volna továbbá, ha a világosabb áttekinthetőség kedvéért számmal, vagy/és sorkihagyással választják szét az egyes kötetek tartalmát; a folyamatos tételközlésben így

mindenütt jelölni kellett a sorszámot; a cikkekre különben is főként a kötetszámokkal szokás utalni, könnyebb lenne visszakeresésük.

A tájékoztató előszóban azt olvassuk, hogy a készülő Kölcsey kritikai kiadás előmunkálataként született e kötet. Nemcsak e feladatát tölti be jól, hanem igen hasznos tájékoztató kézikönyv is a kor kutatói számára.

Mezei Márta